

De originele bronnen en de transcriptie daarvan

Anne Doedens

De Oostveners vragen het Utrechtse stadsbestuur in te grijpen en de molenaar De Cruijff aan te pakken, begin 1664

'[Schout, schepenen en geërfden van Oostveen zijn] ten hooghsten [...] beswaert door de watermeulen van Jacob de Cruijff, uytwaterende tusschen beijde schutten van de supplianten verzoekers] aen 't Swarte Water buyten Utrecht,

Alsoo deselve De Cruijff bij het sluijten van de sluijsen aende stadt, ende [het] leegh water in Utrecht het water hooch in Oostveen sijnde, 't selve water door het toedoen van het schuth bij sijn meulen ophout, ende te gelijk met het stadwater onder door sijn meulen latende loopen, beleth het lossen van de bijnae verdronckene landen,

Dat hij oock bij leeghwater inde gerechte van Oostveen haer supplianten voors[chreven] schuth toedoende als boven, door dien hij de heull aen sijn meulen tegens weerwill vande supplianten meer als de helft heeft verwijs, haer[uyden] het water 't eenemaell ontnemmt ende inde Vecht werpt, waerdoor volcht dat de supplianten bij waternooth door de meulen 't eenemael blijven verdroncken, tot uijttermaten groote schaede van de supplianten, ende bij gebreck van water de beesten van t water berooft ende de supplianten haere waren, turff, messtie etc. niet wel ende cunnen op ende af voeren,

Waer noch bij comt dat den selven De Cruijff den 5de novemb[ris] 1663 door den schepen Dirck Cornelisz. gewaerschout sijnde dat hij met malen moste ophouden, doordien het water uijtlopen moest ter wijle de schouwe aenstaende [een schouw of schip erdoor moest] was (nergens oppassende) [de Oostveners uitschold] als geweldenaers ende onderdruckers van Oostveen, dies niettegenstaende het schut toe deeden ende den heelen dach ende nacht met maelen voorgingh, volgens attestatie deser annex, 't welck niet alleen daegelijcx geschiet, maer in een uijr bij het afloopen van water het schuth opengeseth sijnde drijmaelen t als hier bij des v[oor]s[chreven] De Cruijff ofte sijne knechts wederom in weerwill is toegedaen,

Ver[der] geldt dat aen het verdrencken der landen duijsentmaell meer [gelegen is] aels aen eene watermeulen is geleegeen,

Dat oock de v[oor]s[chreven] waterloosinge aen 't Swarte Water is hun supplianten eijgens tot verlichtinge der landen vanouts hem toegestaen,

Ende dat het niet redel[ijck] is dat sij door den watermeulen souden worden onderdruckt ende verdroncken,

Soo versoecken de supplianten te permitteeren den uijtgangh vande watermeulen tusschen beijde de schutten te mogen stoppen en voorts deselven De Cruijff [...] te interdiceren hem met de voors[chreven] schutten ofte een van beyde in 't sluijten ende ontsluijten eenighsints te bemoeijen directel[ijck] ofte indirect[elijck] op pene van vijftich dubbelde goude nederlantsche ridders ten behoeve van de heeren vanden lande 't elcken rejse te verbueren [...]'

[Was getekend door schout, schepenen en vertegenwoordigers van de geërfden.]

De verklaring van molenaar De Cruijff van 5 september 1664 over het gebeurde bij de molen in augustus 1664

[Cornelis Willemsz. is in] Augusti 1664 voorleden sijnde geweest vrijdachts ende saturday savonts tussen twee ende drie ueren met sijne schouwen houdende turff [...] gecomen voort schuth neffens des arrestants molen, 't welck om het water te doen afloopen gelijk waters was opgeslooten [dicht was] en de gearreesteerde daer niet connende doorvaeren van de schuthwachter versocht had de sleutel om 't selve schut te mogen opbinden [openen] om daerdoor met sijne schouwen te vaeren,

Den gemelten sluijswachter hem daer op ter goeder trouwen ende onder belofte dat hij t gemelte schuth weder moste opsluijten in voegen het opgeslooten was, die sleutel heeft gegeven ende dat de gearreesteerde vernam ende daer op de sleutel bekomen ende het gemelte schuth hebbende opgeslooten ende daerdoor met sijne schouwen sijnde gevaeren in plaets van dat weder op te sluijten als hij het gevonden hadde, dat schuth heeft laeten neervallen ende op de grondt laeten inschieten [vallen],

Dat daerdoor beijde de ketens vant schut niet alleen sijn aen stucken gebroocken, maer den aflloop van het water van Oostveen is gestudt [gestuit, tegengehouden] geworden, hebbende de gearreesteerde daer beneffens 't sloth vant schuth in een anders huijs geworpen ende de sleutel totten sluijswachter wedergebracht met aenseggen dat hij 't schuth weder gehangen hadde als 't voort opsluijten was, dat smorgens anders is bevonden, te weten innegeschoten ende de ketenen aen stucken.

Den gearreesteerde daermede sich niet genoegende noch affgegeven en gaen divulgeren heeft [het verhaal heeft rondverteld] dat des arrestants [te weten De Cruijff] watermolen ter selven tijde hadde gegaen ende dat sijn volck de molen waernemende het schuth hadden laten inschieten [de sluis open laten staan] om deselve molen ganckbaer te houden'.

De klacht van schout en schepen en geërfden van Oostveen, begin 1664, origineel:

Den Ed. Dr. Abare Aboer
Burgemeester derz on^{der} Vroetstede
der Stadt Oostveen

Dezes oitnoddeleste hemels Geont ende
Doverste mit syes gemene Goetstede
on^{der} de in on^{der} ooyptenlyk van on^{der} vroetstede dat sy
Eixpentes 4de zoogen sye sijn beswaert door de
vatermulek van Jacob de Crinje, in vba,
wien tiffreys boude de segittes van^{der} Eixpentes
als 4de vater vater brijtes streekt, alsoe de
selve de Crinje bij selt slinjes van^{der} slinjes,
wien^{der} Stadt, on^{der} leeg vater in^{der} Goet selt
vater voer in doot vater sijn, 4de selve vater
door selt doot vater van selt segittes bij sijn mulek
ooynt on^{der} te gelijck mit selt Stadt vater
on^{der} door sijn mulek latens looyde, belijte selt
lopps van^{der} bij maet^{der} drom^{der} lande,
dat sy voer bij leeg vater in^{der} Doverste van
doot vater sijn Eixpentes voer: segittes
toe doen als boude, door dils sy de zonn als
sijn mulek tegens vater vater van^{der} Eixpentes
meer als de vater vater vater selt
vater + vater maet ont mulek on^{der} in
Goet vater, vater door vater dat de
Eixpentes bij vater vater door de mulek
+ vater maet bejre drom^{der}, tot in^{der},
maet grote segittes van^{der} Eixpentes, end
bij gebroek van vater de bejre van vater
berooft on^{der} de Eixpentes vater vater, tiff
mulek on^{der} mit vater drom^{der} on^{der} vater
maet vater bij vater dat des vater de Crinje
des^{der} vater 1663 door de Eixpentes in^{der}
vater vater segittes sijn, dat sy mit mulek
moet on^{der} vater, door dils vater mit vater
moet, tiff vater de segittes vater vater,

De wandaden van Cornelis Willemsz. van Tienhoven en molenaar De Cruijff,
augustus 1664, origineel:

12 Die daer bij bedongens geesens
dat de voornomde Jarety soude
moeder onderzouder de Segitgen
bouders ende eenderen sijne water=
lossinge faunde ledder als byt
gemolte confout ^A ¹⁶ misfiley
Dat den Sdarrt leerde opden
Angristi 1664 voorleiders sijnde
gondert vrijdagts ende Satur=
dags savonts tussens twee ende
drie uren met sijne segouwers
jone tinte is geconder voort
Segitgen met den des drents
molens ^A ¹⁶ welck ons yet water
te doen ael loopens gelijck water
veas opger toet de leenderen

geardes foorde daer niet con=
nunde door vaders hande Seging=
wachten verfocht had de
Sleutel ons 4 selve Seging
te mogen op binden oudadit
door niet sijne seginweis te
vaders Liden gemelten schijf=
wachten zom daer op te god=
den trouwen oude onder edelste
dat gij gemelte Seging weder
morte opsluyters in voegen get
A° die sleutel opgeslooters was A° daer de derde
admanas Liden daer op de Sleutel
Sleutel bekomen ^{Liden} get gemeld.

• Schijfwachten weder gebracht ¹¹ met
aonfegge dat sijt segtge weder
gogangens gaddē alst woore
• Dpr luytens was ¹¹ dat Smorgens
• Dunder is bevoorde ¹² ten wateren in
gofgotes ende de lictens adu sticht
• ¹² der gdaerde daer inddē sij niet
genodgoude noch atgegovero
• Ingaer d'wiltgovero goort dat de bar-
• rē fante water molde + oer selver
• tijde gaddē gogads ende dat sij
• volck d' molde wader nomoude ge-
• segtge gaddes later in segtetes ons
• de seere wader gante bader + o-
• zonders ¹² ons der arde fante bij
• gemoet Dert d'one daer door

Segutz zeevondt opgesloot on¹² dende
daer door met sijn segoir voo
sijnde gevaderen¹³ is plaats van
dat weder op te slijt die als zij
zet gevonden zaddo dat Segutz
soet lator over valler onde
op ~~pep~~ grond lator in sijt die
L14 daer door bijde de ketone van
Segutz niet allede sijn gebroek die
L15 maer den aafloop van zet water
van doot voo is gestuit gewor
den¹⁶ zeevondt de gearst loorde
daer ednotion¹⁴ Slotz van
Segutz is der andere zijde ge=
wonden¹⁷ ende de Seijtel totten

